

**Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
“Запорізький національний університет”
Міністерства освіти і науки України
Біологічний факультет**

**Державне управління екології та природних ресурсів
в Запорізькій області
Управління з питань екології
Запорізької міської ради**

НВП “Інститут Екології “Біосфера”

**Збірка матеріалів
Міжнародної конференції**

“Сучасні проблеми біології, екології та хімії”

**присвяченої 20-річчю біологічного факультету ЗНУ
29 березня – 01 квітня 2007 р.**

Запоріжжя 2007

рівномірно по всій поверхні туловища і в цілому бокова і нижня частина були темніші, ніж у представників двох передшлюбних кольорових морф.

При аналізі кількості кольорових зон на остевих волосках першого порядку, взятих в області холки, було визначено наявність 4 кольорових зон для всіх досліджуваних екземплярів, що є ознакою, що характеризує належність особин до виду *C. lupus* (Назаренко, Гурський, 1970).

Із наведених вище даних можна зробити висновок, що кожній кольоровій морфі притаманні свої особливості в забарвленні окремих елементів. Зміні підлягають не тільки розміри забарвлених ділянок, але й ступінь варіювання забарвлень кожної кольорової варіації. Не менш важливим є питання про видову належність представленої матеріалу. В даному випадку, ми можемо спостерігати ознаки, характерні як для виду *C. lupus*, так і для гібридів вовка з домашньою собакою. В висновку хотілося б зазначити, що наведені дослідження потребують продовження робіт в цьому напрямку.

УДК: 504.062.2

ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ОЦІНКА В СИСТЕМІ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

О. І. Сухаренко, Л. В. Моїсєнкова

Таврійська державна агротехнічна академія

Україна належить до країн з дуже великими обсягами та високою інтенсивністю використання різноманітних природних ресурсів. Цьому сприяє як наявність їх значних запасів, добра господарська освоєність та доступність території, зростаючі потреби в цих ресурсах, сприятливі умови для їх експлуатації. По-перше, за питомими (на 1 чол. на 1 км²) масштабами та інтенсивністю використання ресурсів, Україна випереджує всі розвинуті країни світу і, безперечно, займає перше місце в Європі. По-друге, великі обсяги виробництва та інтенсивне використання ресурсів визначили спеціалізацію економіки, яка характеризується високими масштабами споживання.

Останнім часом дедалі активніша роль у вирішенні природоохоронних проблем відводиться вивченню громадської думки; суттєво розширюються права й можливості місцевих органів влади.

Особливої гостроти й актуальності набуває в Україні охорона водних ресурсів. Йдеться, зокрема, про фінансові й матеріальні ресурси, що надходять на охорону дуже забруднених вод Чорного та Азовського морів, збереження й поліпшення стану малих річок і водойм. Необхідне підвищення ефективності очисних споруд і установок, більш широке використання для зрошення та інших цілей очищених і рудникових вод. Нерівномірність розміщення водних ресурсів по території та зростаючий їх дефіцит, найбільш гострий у південних та центральних областях, потребує негайного запровадження водозберігаючих технологій, організації безстічних виробництв, економного витрачання води для зрошення, а також в комунальному господарстві, побуті. Актуальною є проблема раціонального використання свіжої води, зокрема поліпшення структури її споживання. Природоохоронні заходи передбачають скорочення втрат води, раціоналізацію водопостачання, насамперед при зрошенні, ширше впровадження систем оборотного і послідовного використання води, будівництва і введення в дію об'єктів по очищенню стічних вод. Найбільше свіжої води споживається в Запорізькій (4,5 млрд. м³), Дніпропетровській (3,7), Донецькій (3,4) обл.; Кримській (2,6), Київській (без Києва – 2,2), Херсонській (1,9 млн. м³). Однак проблема ще далека від вирішення: деякі підприємства, особливо чорної металургії, хімії та нафтохімії, вугільної, харчової та інших галузей промисловості певну частину використаної води не очищають.

Створення заповідних територій, збереження генофонду планети мають важливе значення для охорони природних ландшафтів. У світі нараховується понад – 2600 великих заповідних територій, загальною площею понад 4 млн. км² (3 % суші планети). В Україні сформовані природно-заповідні території загальною площею понад 1,1 млн. га, яка становить всього близько 2 % території України, що неприпустимо з екологічної точки зору. Почався період формування нових природно-заповідних територій, досліджується їх сучасний екологічний стан, можливості, вивчаються соціально-екологічні аспекти. За функціональними особливостями території поділяються на: природні національні парки, заповідники, заказники, пам'ятники природи, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки – пам'ятники садово-паркового мистецтва, заповідні урочища.

Лісові ресурси мають не лише народногосподарське значення, вони є найпопулярнішою формою курортно-рекреаційного значення. Потенціал Західного регіону ще невичерпаний: це можна

зробити за рахунок насамперед розширення зелених зон і парків великих міст, реконструювати лісопарки навколо міст і впорядкувати рекреаційні території.

Економія і комплексне використання деревної сировини, відходів сприяє не тільки підвищенню ефективності використання одного із цінних природних ресурсів, але й покращенню стану навколишнього середовища. Багатство лісів – це не тільки деревина, а й гриби, плоди, ягоди та ін. Використання харчових ресурсів лісу, багатих на вітаміни, білки, вуглеводи, є одним з шляхів задоволення потреб населення. Отже, поряд із відтворенням лісових ресурсів, існують резерви для раціональнішого користування дарами лісів.

Максимальне використання вигод від територіального поєднання природних ресурсів дає змогу не тільки отримати найбільший народногосподарський ефект, а й успішно вирішувати складні питання охорони навколишнього середовища і раціонального природокористування.

Однією з найважливіших нині є проблема охорони повітряного басейну, основними забруднювачами якого є транспорт, енергетичні й хімічні підприємства. Почастішали випадки викидів у атмосферу оксиду вуглецю, вуглекислого газу, діоксиду сірки, пилу, різноманітних оксидів і радіоактивних ізотопів. Особливо гострою є потреба охорони атмосфери в промислових районах, центрах металургійної й хімічної промисловості.

Охорона земельних ресурсів є складовою проблеми охорони навколишнього середовища. Для розвитку сільськогосподарського виробництва винятково велике значення має раціональне використання землі, відновлення й родючості, максимальне зменшення вилучення сільськогосподарських угідь для промислового, житлового й транспортного будівництва. Особлива роль у стабілізації земельного фонду сільського господарства належить рекультивації відпрацьованих кар'єрів.

Проблема охорони тваринного світу зумовлена зниженням запасів цінних видів риби, хутрового звіра, диких тварин, які не завдають шкоди людині. В зв'язку з цим на відповідні органи покладено обов'язки контролю і регулювання правил мисливства та рибальства. Ухвалено відповідні рішення законодавчих органів. Зростання масштабів видобутку мінеральних ресурсів висуває проблему охорони надр. Слід передбачити раціональне використання надр і зменшення втрат корисних компонентів при видобутку і переробці. Для цього потрібно впроваджувати комплексне використання мінеральної сировини, широко застосовувати сучасні ефективні технології видобутку і переробки бідних руд, утилізацію відходів.

УДК: 582.711.712 + 582.929.3 + 615.281.9

**ВИДИ РОДУ ГРАВІЛАТ ТА ВЕРБЕНА –
ПЕРСПЕКТИВНІ ДЖЕРЕЛА АНТИМІКРОБНИХ ЗАСОБІВ**

*Н. І. Тучак, Н. М. Посацька, Л. М. Грицик, А. Р. Грицик
Івано-Франківський державний медичний університет*

Лікувальна дія лікарських рослин, які застосовуються у сучасній медицині, пов'язана найчастіше не з однією речовиною, а з комплексом біологічно активних речовин, які входять до складу рослин. Саме цим і пояснюється різноманітність їх цілющих властивостей [1].

Велика увага приділяється створенню нових лікарських засобів з антимікробними властивостями, особливо рослинного походження. Це пояснюється здатністю мікроорганізмів «звикати» до синтетичних антимікробних препаратів. Застосування антибіотиків приводить до виникнення в організмі побічних реакцій в процесі антибіотикотерапії, а також до пригнічення його захисних реакцій. Фітопрепарати, на відміну від синтетичних, не спричиняють резистентності мікроорганізмів, не токсичні, не викликають алергічних реакцій, що дозволяє застосовувати їх тривалий час [2].

На території Прикарпаття зростає чимало рослин, які проявляють антимікробні властивості. Серед них маловивчені, проте перспективні види роду гравілат та вербена.

На території України зростає 3 види гравілату – гравілат міський, гравілат річковий, гравілат алепський – родини розові [4].

Гравілат міський (*Geum urbanum* L.)- це багаторічна трав'яниста рослина з багатоголовим червонуватим кореневищем, яке за смаком і запахом схоже на гвоздику. Стебло пряmostояче, м'яковолосисте, 40 – 60см заввишки. Прикореневі листки ліровидноперисті, стеблові – трійчасті або трироздільні. Квітки двостатеві, правильні, 5-пелюсткові, яскраво-жовті, в щитковидних суцвіттях. Плід – збірний з горішковидних сім'янок. Цвіте у червні – серпні.

ЕКТОТОКСИКОЛОГІЧНА ОЦІНКА НЕБЕЗПЕЧНОСТІ ПОЛЮТАНТІВ В СИСТЕМІ «ГРУНТ-РОСЛИНА» ЗА КІНЕТИЧНИМИ ПОКАЗНИКАМИ <i>В. М. Кавецький, Н. О. Риженко, Т. В. Юрченко, О. М. Бердніков</i>	341
СТРУКТУРА МІКРОМІЦЕТНОГО КОМПЛЕКСУ ЧОРНОЗЕМУ ЗВИЧАЙНОГО В АГРОЦЕНОЗАХ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР <i>Н. І. Костюченко, Н. М. Лабутова, В. О. Лях</i>	343
ДЕЙСТВИЕ БАКТЕРИЙ р. <i>PSEUDOMONAS</i> НА РАСТЕНИЯ СОРГО В ЗАВИСИМОСТИ ОТ ЗАСОЛЕНИЯ ПОЧВЫ <i>Н. М. Лабутова</i>	344
МИНИМАЛЬНЫЙ ОБЪЕМ ВЫБОРКИ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ИССЛЕДОВАНИЙ РАЦИОНАЛЬНОГО ПРИРОДОИСПОЛЬЗОВАНИЯ (НА ПРИМЕРЕ ЧЕРНОМОРСКОГО ШПРОТА <i>SPRATTUS SPRATTUS PHALERICUS</i>) <i>Е. Б. Мельникова</i>	345
МОЖЛИВІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ <i>RICINUS COMMUNIS</i> ЯК ДЕКОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ <i>Н. В. Онуфрієва, О. М. Войтович</i>	349
КАРОТИНОЇДИ ТА ХЛОРОФІЛИ ВАЖЛИВИХ ЛІКАРСЬКИХ РОСЛИН УКРАЇНИ – <i>GALEGA OFFICINALIS</i> ТА <i>URTICA DIOICA L.</i> <i>М. З. Пархомик, О. П. Чорній, М. З. Прийма, Н.М.Воробець</i>	350
НАКОПИЧЕННЯ ФТОРИДІВ ЛІКАРСЬКИМИ РОСЛИНАМИ ЛУЧНИХ УГРУПУВАНЬ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ <i>О. О. Перепелиця</i>	351
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ШТУЧНОГО РОЗВЕДЕННЯ СВИНІ ДИКОЇ, ЯК ЗАСОБУ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА <i>В. В. Петриченко, Я. М. Карташова</i>	352
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА <i>В. В. Петриченко, В. С. Петриненко</i>	354
ФІТОТОКСИКОЛОГІЯ: ВИНИКНЕННЯ ТА ПАРАДИГМИ <i>Н. О. Риженко</i>	356
ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ МЕЗОГЕМЕРОБНИХ ЕКОТОПІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ <i>О. І. Сметанюк</i>	359
РАЗЛИЧИЯ ЦВЕТОВЫХ МОРФ В ПОУЛЯЦИИ ВОЛКА (<i>CANIS LUPUS</i>) ЮГО-ВОСТОКА УКРАИНЫ <i>И. А. Смирнова</i>	361
ПРИРОДНІ РЕСУРСИ ТА ЇХ ОЦІНКА В СИСТЕМІ РАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ <i>О. І. Сухаренко, Л. В. Моїсєнкова</i>	362
ВИДИ РОДУ ГРАВІЛАТ ТА ВЕРБЕНА – ПЕРСПЕКТИВНІ ДЖЕРЕЛА АНТИМІКРОБНИХ ЗАСОБІВ <i>Н. І. Тучак, Н. М. Пасацька, Л. М. Грицик, А. Р. Грицик</i>	363
ВИКОРИСТАННЯ <i>DRYOPTERIS FILIX-MAS</i> ДЛЯ ЗОВНІШНЬОГО ОЗЕЛЕНЕННЯ ПРОМИСЛОВОГО МІСТА <i>Л. М. Фендюр, Н. В. Осіпова</i>	365